

NICOLAS BARREAU

MEILĖS
LAIŠKAI
IŠ MONMARTRO

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
Lina Žukauskaitė

Sofoklis

Vilnius, 2019

*Skiriu savo mamai,
parodžiusiai man Heinricho Heinės kapą.
Ir daugeliui kitų,
kurie visada liks mano atmintyje.
Ačiū už viską.*

*Skaisčiam gegužy pumpurai
Išsprogo, sužaliavo.
Skaisčiam gegužy meilė man
Krūtinę užkariavo.**

* Heinrich Heine, *Lyrika ir satyra*. Vilnius, 1957. Vertė Kazys Jakubėnas.

Prologas

Monmartre, ant garsiosios kalvos šiaurinėje Paryžiaus dalyje, kur Tertrė aikštėje turistai spiečiasi aplink gatvės dailininkus, siūlančius abejotinos vertės paveikslus, o pavasarį įsimylėjėliai susikibę už rankų žingsniuoja judriomis gatvelėmis ir galiausiai, galbūt kiek uždusę, sustoja ant Švč. Jėzaus Širdies bazilikos laiptų pasigrožėti miestu, prieš sutemas sušvintančiu švelniu rausvumu, yra kapinės. Tai labai senos kapinės su negrįstais takais ir ilgomis pavėsingomis liepų bei klevų alėjomis, sužymėtomis numeriais ir pavadintomis kaip tikro, tik labai tylaus miesto gatvės. Vieni jo gyventojai visiems žinomi, kiti – visiškai ne. Kai kuriuos kapus puošia dailūs paminklai ir angelų statulos ilgais akmeniniais sparnais, švelniai iškeltomis rankomis ir aukštyn pakeltomis akimis.

Į kapines įžengia tamsiaplaukis vyras. Jis vedasi mažą berniuką ir sustoja prie kapo, žinomo tik nedaugeliui. Jame ilsisi ne garsus asmuo, – rašytojas, muzikas, dailininkas, dama su kamelijomis, – o labai mylimas žmogus.

Vis dėlto bronzinis angelas, puošiantis akmeninį antkapį, – vienas gražiausių kapinėse. Jis rimtai ir ramiai žvelgia

atgal, jo veidą gaubia ilgi vėjo plaikstomi plaukai. Vyras tylėdamas stovi priešais paminklą, kol berniukas šokinėja tarp kapų, gaudydamas margaspalvius drugelius.

– Tėti, žiūrėk, drugelis! – sušunka. – Argi ne gražus?

Vyras nepastebimai linkteli. Jis seniai nebepastebi grožio ir nebetiki stebuklais. Juk negali žinoti, kad čia, kapinėse, nutiks nuostabus dalykas, prilygsiantis stebuklui. Šią akimirką jis – nelaimingiausias žmogus žemėje.

Prieš penkerius metus, Monmartro kapinėse, prie Heinricho Heinės kapo, vyras susipažino su savo žmona. Skaisčią gegužės dieną prasidėjo tai, kas netrukus visiems laikams baigėsi.

Vyras paskutinį kartą pažvelgia į pažįstamų bruožų angelą. Jis slapta rašo laiškus ir nėra pasiruošęs tam, kas netrukus nutiks. Taip, kaip nebūname pasiruošę laimei arba meilei. Nepaisant to, jos visada šalia. Rašytojas turėtų tai žinoti.

Vyras vardu Žiuljenas Azulas.

O Žiuljenas Azulas esu aš.

I skyrius

Pasaulis be tavęs

Jau sėdėjau už rašomojo stalo, pasirengęs išpildyti pažadą ir pagaliau (!) parašyti Elenai, kai pasigirdo skambutis į duris. Nusprendžiau nekreipti į jį dėmesio, atsargiai atkimšau parkerį ir pataisiau baltą popieriaus lapą. *Miela Elena*, – užrašiau, ir bejėgiškai pažvelgiau į abu žodžius, kurie atrodė tokie pat pasimete, kaip aš pastarosiomis savaitėmis ir mėnesiais.

Ką rašyti žmogui, kurį mylėjai labiau už viską pasaulyje ir staiga praradai? Jau tada nujaučiau, kad pasižadėti rašyti laiškus buvo prasta mintis. Tačiau Elena nepasidavė. Mano žmona nuolat įsikaldavo į galvą keistų sumanymų, kurių net norėdamas nebūtum iš jos išmušęs. Galiausiai vis tiek pasiekdavo savo. Elena turėjo geležinę valią. Nusileido tik mirčiai, kuri pasirodė esanti stipresnė.

Dar kartą pasigirdo skambutis, bet aš jau buvau toli.

Liūdnai nusišypsojau ir išvydau priešais save blyškų veidą žaliomis akimis, kurios, dumbant skruostams, kiekvieną dieną atrodė vis didesnės.

– Norėčiau, kad po mano mirties parašytum man trisdešimt tris laiškus už kiekvienus nugyventus metus, – pa-

sakė Elena ir įdėmiai pažvelgė į mane. – Pažadėk, kad išpildysi mano prašymą, Žiuljenai.

– Kokia to prasmė? – paklausiau. – Laiškai tavęs neprikels.

Tada buvau apimtas baimės ir skausmo. Paromis sėdėjau šalia Elenos lovos, laikiau ją už rankos ir nenorėjau, o gal negalėjau įsivaizduoti gyvenimo be mylimosios.

– Kodėl turėčiau rašyti laiškus, į kuriuos niekada nesulauksiu atsakymo? Tai neturi prasmės, – tyliai pakartoju.

Elena apsimetė neišgirdusi mano prieštaravimų.

– Tiesiog rašyk. Rašyk apie pasaulį be manęs, apie save ir Arturą.

Ji nusišypsojo, o mano akys prisipildė ašarų.

– Patikėk manim, turi. Esu tikra, kad galiausiai sulauksi atsakymo. Kad ir kur būčiau, skaitysiu tavo laiškus ir viena akimi jus stebėsiu.

Aš papurčiau galvą ir sukūčkiojau.

– Elena, man nepavyks, tiesiog nepavyks!

Savaime suprantama, kalbėjau ne tik apie trisdešimt tris laiškus. Kalbėjau apie viską – apie gyvenimą be jos.

Ji švelniai pažvelgė į mane. Užuojauta, kurios buvo sklidinos jos akys, pervėrė širdį.

– Mano nelaimingas mylimasis, – sušnabždėjo Elena.

Supratau, kiek jėgų jai kainavo drąsinamai suspausti man ranką.

– Privalai būti stiprus. Privalai pasirūpinti Arturu. Jam labai tavęs reikia.

Tada ištarė žodžius, kuriuos dažnai kartodavo pastarosiomis savaitėmis, išgirdusi triuškinamą diagnozę. Atrodo, kad, priešingai negu man, Elenai jie leido ramiai pasitikti pabaigą.

– Visi anksčiau ar vėliau mirsime, Žiuljenai. Tai natūrali gyvenimo dalis. Taip jau nutiko, kad man teks pasitraukti šiek tiek anksčiau. Nepasakyčiau, kad labai dėl to džiaugiuosi, bet nieko negaliu pakeisti. – Ji bejėgiškai gūžtelėjo pečiais. – Eikš, pabučiuok mane.

Nubraukiau jai nuo kaktos kaštonines garbanas ir švelniai pabučiavau į lūpas. Savo trumpo gyvenimo pabaigoje Elena tapo tokia trapi, kad atsargiai apkabindamas visada bijodavau ją sužeisti. Ji jau buvo sužeista. Nepalaužta liko tik jos drąsa, kur kas stipresnė už manąją.

– Pažadėk, – spindinčiomis akimis spyrė Elena. – Lažinuosi, kad parašius paskutinį laišką tavo gyvenimas pasikeis į gerąją pusę.

– Manau, kad pralaimėsi šias lažybas.

– Tikiuosi, ne.

Jos lūpomis nuvilnijo paslaptinga šypsena, o vokai lengvai suplazdėjo.

– Bijau, kad turėsi atnešti man didžiulę puokštę rožių – didžiausią visose Monmartro kapinėse.

Elena mokėjo pralinksinti net sunkiausiomis akimirkomis. Laikydamas jos gležną ranką, juokiausi pro ašaras, kol pasidaviau ir pažadėjau išpildyti prašymą.

Daviau rašytojo garbės žodį. Elena nepasakė, kada turiu parašyti laiškus. Spalį vijo lapkritis, o lapkritį gruodis.

Slinko liūdni mėnesiai, metų laikai keitė plunksnas, o man liejosi akyse. Atrodė, lyg danguje būtų dingusi saulė. Gyvenau bežodėje juodojoje skylėje. Kovą dar nebuva parašęs nė vieno laiško.

Dėjau visas pastangas. Norėjau laikytis žodžio ir išpildyti Elenos valią. Šiuokšlinė buvo pilna suglamžytų popieriaus lapų, ant kurių šmėžavo nebaigti sakiniai.

Miela Elena, kai iškeliavai, nebeturiu...

Mylimoji, išsekintas skausmo vis dažniau savęs klausiu, ar gyvenimas apskritai...

Mylimoji, vakar radau stiklinį sniego burbulą iš Venecijos. Jis stovėjo pasislėpęs ant tavo naktinio stalelio. Prisiminiau, kaip mudu...

Mylimiausioji, ilgiuosi tavęs kiekvieną dieną, valandą ir minutę. Ar žinai...

Miela Elena, Arturas vakar pareiškė nenorintis matyti manęs tokio liūdno ir patikino, kad tau puikiai sekasi su angelais...

Elena, mayday, mayday, šaukiuosi skęsdamas neviltyje, sugrįžk, daugiau nebegaliu...

Mano angele, šiąnakt tave sapnavau ir apstulbau, ryte neradęs šalia...

Mylimoji, išsiilgtoji, negalvok, kad pamiršau savo pažadą, bet...

Nė vienas sakinyš nenugulė ant popieriaus. Sėdėjau palaužtas nelaimės ir praradęs kalbos dovaną. Po Elenos mirties nebeparašiau nė sakinio, – nekoks pasiekimas rašytojui, – todėl dabar rizikavau apkursti nuo durų skambučio.

Atsidusęs padėjau ant stalo parkerį, atsistojau ir prisiarinau prie lango. Apačioje, Jakobo gatvėje, stovėjo žemas elegantiškai apsirengęs vyras tamsiai mėlynu lietpalčiu. Atrodė pasiryžęs neatitraukti piršto nuo skambučio. Slapta to bijojau.

Vyras pažvelgė į lietingą pavasario dangų ir vėjo genamus debesis. Skubiai atsitraukiau nuo lango.

Lauke stovėjo Žanas Pjeras Favras, mano leidėjas.

Kiek siekia mano atmintis, visą gyvenimą leidau vien gražius žodžius į pasaulį. Pirmiausia dirbau žurnalistu, vėliau scenariistu. Galiausiai parašiau savo pirmąjį romaną – romantinę komediją, kuri sujaudino skaitytojus ir, mūsų visų nuostabai, tapo bestseleriu. Sakoma, kad Paryžius yra meilės miestas, bet leidėjus ne visada domina ši tema. Leidyklos viena po kitos atmetė mano rankraštį arba nesiteikė net atsakyti, kol galiausiai vieną dieną sulaukiau skambučio iš nedidelės leidyklėlės, įsikūrusios Senos gatvėje. Priešingai nei jų kolegų, ieškantys aukštosios literatūros ir intelektualių skaitinių, *Éditions Garamond* vadovas Žanas Pjeras Favras